

Володимир Богенчук

Після потопу, як видно зі старозавітньої історії, гріхи між людьми таки множилися... Люди перестали шанувати Бога, а, переставши шанувати, стали зовсім забувати Його. Коли ж істинного Бога забули, а в совісті, однак, залишалось чуття, що не можна бути без Нього, то Його місце зайняли сонце, місяць, зірки та інші творіння справжнього Бога. Це і називається ідолопоклонством, ідолослужінням, чи, інакше, язичництвом. Пізнання істинного Бога в первісні часи світу збереглося в потомстві Сима, одного з трьох синів Ноя. Апостол Павло в Посланні до Римлян прекрасно з'ясовує початок і причини ідолопоклонства в наступних словах: «Заявляючи, що вони мудрі, стали дурними і проміняли славу нетлінного Бога на подобу, що зображує тлінну людину, птахів, четвероногих і гадів» (Рим. 1, 22-23). Незважаючи на засудження, викриття і покарання Боже за цей гріх, юдеї неодноразово впадали в ідолопоклонство, і лише після полону вони відмовилися від нього. Християнство завжди намагалося оберігати своїх послідовників від цього зла. Будучи само по собі величезним злом, ідолопоклонство в той же час є коренем незліченних бід; і через те для блага людства і слави Божої на усіх нас лежить обов'язок не спати, а молитися і наполегливо діяти проти ідолопоклонства, яке в найрізноманітніших формах присутнє навіть серед християн.

Ідол (від гр. «eidolon», букв. – образ, подібність) – зображення божества або духу, що служить об'єктом релігійного поклоніння. У переносному сенсі – предмет сліпого поклоніння.

Ідолопоклонство було серйозною загрозою для старозавітньої релігії, а тому у Святому Письмі знаходимо дуже різкий його засуд. З часу дарування десяти заповідей, Ізраїль знає, що не повинен робити ніяких «зображень» Бога (див. Вих. 20, 3; Втор. 4, 15, 20). Так, наприклад, роблячи статую тельця, яка символізувала божественну силу (див. Вих. 32; 1 Цар. 12, 28; Суд. 17-18), він накликає на себе і гнів Божий, і осуд пророків (див. Ос. 8, 5; 13, 2). Бог карає за невірність не лише при зображенні помилкових богів, але і Його Самого (Втор. 13), бо той, для кого ідолопоклонство є звичним явищем, легко може ототожнити Бога і матеріал, який Його зображає; Господь покидає тих, хто Його представляє викривлено і насилає на них загальнонародні лиха (див. Суд. 2, 11-15; 2 Цар. 17, 7-12; Єр. 32, 28-35; Єз. 16, 20; 23).

У Новому Завіті вимальовується такий же шлях. Віруючі вже, навернувшись від ідолопоклонства до істинного Бога, постійно піддаються спокусі знову впасти в

язичництво, яким просякнуте їхнє навколишнє повсякденне життя (пор. 1 Кор. 10, 25-30). Слід уникати ідолопоклонства, щоб увійти до Царства Небесного (1 Кор. 10, 14; 2 Кор. 6, 16). Церква живе в історичній ері, поміченій спокусою поклонятися «образу звіра» (Одр. 13, 14; 16, 2), примиритися із впровадженням в Храмі «ідола того, що спустошує», або «мерзенності запустіння» (Мт. 24, 15; Дан. 9, 27).

При ідолослужінні місце невидимого Бога займають видимі зображення, людські, що мають людський образ або образ тварини (Втор. 4, 16-18; Рим 1, 23). До них і звернено поклоніння, призначене Господеві. Проте Бог говорить: «Я – Господь: це моє ім'я! Я другому не поступлюся славою моєю, ані моєю честю – різьбленим божищам» (Іс. 42, 8); під страхом смерті забороняє Він в Законі будь-яке ідолослужіння і повеліває викоренити ідолопоклонство в Ханаані (Вих. 20, 3-5; 23, 13, 24, 32-33; Втор 12, 1-3, 29-31).

Незважаючи на це, ізраїльтяни постійно зверталися до ідолослужіння, чим і накликали на себе Боже покарання (2 Цар. 17, 7-23). Протиприродність подібного відношення до Бога розкривають ізраїльські пророки, котрі порівнюють ідолослужіння з перелюбством, розпустою, тим натякаючи на поширені у той час культові звичаї. У Новому Завіті ідолослужіння назване в числі тих людських гріхів, які не дозволяють успадкувати Царство Боже (1 Кор. 6, 9, 10; 10, 4; Одр. 21, 8; 22, 15). При цьому під ідолослужінням слід розуміти щось більше, ніж просто шанування язичницьких богів: в Еф. 5, 5 і Кол. 3, 5 ідолопоклонство назване «любостяжаніє», а в 1 Сам. 15, 23 – «чаклунство» і «противлення», тобто гріхи людей, котрі ставлять на місце Бога власне «я» (пор. Мт. 6, 24). У Біблії висміюються нікчемність і безсилля ідолів – бездушних, суєтних (Єр. 2, 5), німих (1 Кор. 12, 2). Вони не в силах, як допомогти людині, так і зашкодити їй (Єр. 2, 8; 10, 5). «Бо всі боги поганські – ніщо, а Господь сотворив небеса» (1 Хр. 16, 26). Але усе вищесказане не відмінняє існування демонських сил, які стоять за зображенням ідолів. Ці сили не можуть погрожувати Богові, позаяк Господь звеличений над усіма «богами», Він – Бог і Владика усіх «богів» (Втор. 10:17; Пс. 94:3; 96:9), «які в істоті не боги» (2 Хр. 13, 9; Гал. 4, 8). Проте ці сили можуть представляти загрозу для людини, навіть якщо вона служить їм неусвідомлено: «Отже, відносно споживання ідоложертовного м'яса, ми знаємо, що ідол є ніщо у світі, і що немає іншого Бога, крім одного», – навчав апостол Павло (1 Кор. 8, 4).

У якості матеріалів, що служили для виготовлення фігурок ідолів, у Біблії названо дерево (Вих. 40, 20; 44, 13), камінь (2 Цар. 19, 18), золото, срібло, мідь і залізо (Вих. 20, 23; Іс. 44, 12). Разом з литими ідолами (Вих. 34, 17; Іс. 42, 17) згадуються ідоли в окладах зі срібла і золота (Іс. 30, 22), а також прикрашені золотом і сріблом дерев'яні ідоли (Єр. 10, 3-5). Литі фігури іноді покривали золотом і прикрашали срібними ланцюжками (Іс. 40, 19).

У Біблії говориться про такі форми ідолослужіння, прийняті у богослужінні ізраїльтян, як жертва всепалення (2 Цар. 17, 32: «Приносили жертви у капищах»; 2 Хр. 28, 4; Ос. 12,

11), жертва хлібна і узливання (Іс. 57, 6; Єз. 16, 19), жертва паління (2 Цар. 16, 4; 17, 11; 23, 5; Єз. 6, 13) і жертвна трапеза (Єз. 18, 6).

На сторінках Старого Завіту ідеться про відправлення культу родючості і поклоніння небесним світилам – сонцю, місяцю, планетам і «усьому воїнству небесному» (Втор. 4, 19; 2 Цар. 17, 16; 21, 3; 23, 5). Подібні обряди здійснювалися, імовірно, на дахах (Соф. 1, 5), де споруджувалися відповідні жертовники (2 Цар. 23, 12). У 2 Цар. 23, 4, 11 згадуються «речі для усього воїнства небесного», коні і колісничі сонця. До ідолослужіння відноситься і поклоніння «цариці небесній», імовірно, Венері (Єр. 44, 17-19).

Ідолопоклонство, як постійна спокуса, не є явищем, що залишилося позаду раз і назавжди, воно відроджується в різних формах: як тільки людина перестає служити Господові – вона стає рабом різних «владик»: грошей (Мт. 6:24), вина (Тит. 2:3), «любостяжання», в якому міститься прагнення панувати над ближнім (Кол. 3:5; Еф. 5:5), політичної влади (Одкр. 13, 8), задоволення, заздросі і гніву (Рим. 6, 19; Тит. 3, 3), загалом гріха (Рим. 6, 6), чи навіть лиш зовнішнього дотримання Закону (Гал. 4, 8). Усе це веде до смерті (Флп. 4, 19), тоді як плодом Духа є життя (Рим. 6, 21). За усіма цими вадами, які є суттю ідолопоклонства, ховається невизнання єдиного Бога, єдиного гідного нашої надії.

Прослідкувавши всі старозавітні прояви ідолопоклонства, задумаємось і над сучасними його виявами та всіма можливими від того наслідками.

Володимир Богенчук. Святе Письмо про ідолопоклонство // СЛОВО № 4 (48) 2012, с.36-37